

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ

บทที่ 1

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ

ความนำ

การศึกษาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ จะช่วยให้นักศึกษาได้มองเห็นความเป็นไปมาเกี่ยวกับการพัฒนาระบบเศรษฐกิจเป็นไปตามลำดับขั้นตอน ทำให้มองเห็นอย่างละเอียดถึงโครงสร้างและหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ มีโครงสร้าง และการดำเนินกลไกทางเศรษฐกิจอย่างใดบ้าง ผู้เรียนสามารถจะเปรียบเทียบเศรษฐกิจของแต่ละประเทศมีส่วนคล้ายคลึงแตกต่างกันประการใดบ้าง แต่ละระบบเศรษฐกิจดำเนินกลไกทางเศรษฐกิจประการใดบ้าง ระบบเศรษฐกิจแต่ละระบบจะมีความสลับซับซ้อนกันออกไป ระบบเศรษฐกิจบางประเทศอาศัยกลไกตลาด พร้อมทั้งมีการวางแผนจากส่วนกลาง บรรดาประเทศที่กำลังพัฒนาทั้งหลายมักจะดำเนินระบบเศรษฐกิจแบบผสม ภายในระบบเศรษฐกิจจะมีทั้งการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการผลิต โดยอาศัยกลไกราคา (price mechanism) ส่วนใหญ่รัฐบาลของประเทศกำลังพัฒนามักจะเข้ามามีบทบาทสำคัญการจัดกิจกรรมทางเศรษฐกิจมากกว่าประเทศที่พัฒนาแล้ว

สาระสำคัญ

1. สาเหตุของการศึกษาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
2. ประโยชน์ที่จะได้รับจากการศึกษาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
3. ความจำเป็นในการวิเคราะห์พื้นฐานรูปแบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
4. หน้าที่ของกลไกทางเศรษฐกิจ
5. รูปแบบการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมเข้าเป็นของรัฐ

จุดประสงค์เชิงพฤติกรรม

เมื่อศึกษาบทที่ 1 จบแล้วนักศึกษาสามารถ

1. ตระหนักถึงความสำคัญของการศึกษาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
2. บอกประโยชน์และความจำเป็นที่จะต้องวิเคราะห์พื้นฐานระบบเศรษฐกิจ
3. สามารถอธิบายและวิเคราะห์ถึงรูปแบบของโครงสร้างเศรษฐกิจส่วนรวม พร้อม

ทั้งหน้าที่ของกลไกทางเศรษฐกิจ

คำนำ

วิชาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบมุ่งวิเคราะห์ โครงสร้างของระบบเศรษฐกิจต่าง ๆ เพื่อประเมินผลถึงโครงสร้างและหน้าที่ของระบบเศรษฐกิจแต่ละระบบมีการเปลี่ยนแปลงอย่างไร ระบบเศรษฐกิจแต่ละระบบมีแนวโน้มที่จะทำให้เศรษฐกิจเจริญก้าวหน้าอย่างไรบ้าง เพื่อเป็นการศึกษาปัญหาขั้นพื้นฐานของแต่ละสังคมที่มีส่วนแตกต่างกันและคล้ายคลึงกันประการใด นับตั้งแต่หลังสงครามโลกครั้งที่ 2 เป็นต้นมา มีการแข่งขันด้านเศรษฐกิจกันมาก โดยเฉพาะรูปแบบเศรษฐกิจแบบสังคมนิยมรัสเซียเริ่มเกิดขึ้นเป็นครั้งแรกในโลก เมื่อปี ค.ศ. 1930 หลังจากนั้น 20 ปี จึงค่อยเกิดประเทศกลุ่มบริวารคอมมิวนิสต์

การศึกษาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบมีส่วนสำคัญอย่างไร

ระบบเศรษฐกิจทุกระบบจะต้องประสบปัญหาพื้นฐานเศรษฐกิจ อันได้แก่ จะตัดสินใจทำการผลิตอะไร อย่างไร และผลิตเป็นจำนวนเท่าไร แม้ว่าปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจของแต่ละประเทศจะมีส่วนเหมือนกัน แต่ระบบเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน ย่อมมีการแก้ไข ปัญหาพื้นฐานที่แตกต่างกันไป ดังนั้น การศึกษาวิชาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ จะมีส่วนช่วยแก้ไขปัญหาพื้นฐานทางเศรษฐกิจได้ การศึกษาวิชาระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ จะนำไปสู่เครื่องมือการวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจแบบต่าง ๆ ได้ดี

การวิเคราะห์พื้นฐานรูปแบบของระบบเศรษฐกิจ (Basic Analytical Models of Economic System)

ต้องทราบปัจจัย

1. ชานินิยม สังคม
2. ความสัมพันธ์กับวิชาแขนงอื่นพอสมควร
3. ประชาชน
4. โครงสร้างระบบเศรษฐกิจ

หน้าที่ของกลไกทางเศรษฐกิจ (Economic mechanism)

ตัดสินใจใคร หน่วยใด จะเป็นผู้มีอำนาจตัดสินใจด้านเศรษฐกิจ เกี่ยวข้องกับทางเศรษฐกิจ การบริโภค การผลิต รวมทั้งตัดสินใจในรูปแบบใด โดยมีเป้าหมายวัตถุประสงค์เป็นสำคัญ

ทางด้านเป้าหมายคือ

- 1) จะทำอย่างไรจึงจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้มีประสิทธิภาพ
- 2) ก่อให้เกิดการกระจายรายได้ที่เป็นธรรมให้เท่าเทียมกัน
- 3) ความเจริญทางด้านเศรษฐกิจเป็นที่ตั้ง

ตัวอย่าง

ในรัสเซีย ในตอนหลังเน้นการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

ในสหรัฐอเมริกา เน้นความเจริญก้าวหน้าทางเศรษฐกิจเป็นสำคัญ

แม้ว่าแต่ละประเทศเป้าหมายต่างกัน แต่แนวโน้มในระบบเศรษฐกิจ ปัจจุบันจะเดินทางมาพบกันระหว่างจุดกึ่งกลางแสดงว่า สังคมจะใช้แบบสังคมนิยมเพิ่มขึ้น จึงได้ตั้งทฤษฎีใหม่ว่า “Convergence Theory”

รูปแบบการเปลี่ยนโครงสร้างเศรษฐกิจส่วนรวมเข้าเป็นของรัฐกระทำได้ 7 วิธี

1. การโอนกิจการเข้าเป็นของรัฐโดยเฉพาะกิจกรรมทางด้านเศรษฐกิจ (Nationalization)

คือ ส่วนใหญ่อุตสาหกรรมหนัก กิจการสาธารณูปโภค การรักษาพยาบาลจะถูกโอนเข้าสู่รัฐเมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางการเมือง โดยรัฐจะชดใช้หรือไม่ชดใช้ค่าเสียหายก็ได้ การโอนมิได้โอนเพื่อประโยชน์ของบุคคล แต่เป็นส่วนรวม โดยรัฐเข้าควบคุม

2. การยึดทรัพย์สินเป็นของรัฐ (Confiscation)

อาจยึดมาจากคนบางกลุ่มในสังคม (บางชนชั้น) การยึดส่วนควรยึดจากชนชั้นนายทุน และผู้ผูกขาด (เป็นภัยต่อสังคม) ชาวต่างชาติ การยึดนี้ไม่มีค่าตอบแทนแต่อย่างใด

3. การเวนคืน (Expropriation)

การเวนคืนทรัพย์สินเพื่อนำมาใช้ก่อประโยชน์ส่วนรวม และมีการชดใช้ค่าเสียหาย

4. การเลือกปฏิบัติ (Discriminatory Tax)

การเลือกปฏิบัติในการเก็บภาษี (มากหรือน้อย) โดยเลือกเก็บกับผู้ประกอบการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมหรือบั่นทอนกำไรของผู้ประกอบการค้าต่าง ๆ กิจการใดรัฐเห็นว่าไม่เป็นประโยชน์ต่อส่วนรวม หรือวัตถุประสงค์ของรัฐ โดยมีการเก็บภาษีให้สูงขึ้น เพื่อให้กิจกรรมนั้นเลิกไป

5. เข้าควบคุมหน่วยผลิต (Input Discrimination)

เป็นแนวความคิดของรัฐในกรณีที่รัฐต้องการเข้าควบคุม การผลิตต่าง ๆ ให้มีประสิทธิภาพเต็มที่ รัฐจะใช้วิธีจำกัด หรือควบคุม โกวต้าในการใช้วัตถุดิบ

6. ภาษีมรดก (Death Duties)

ให้มีจัดเก็บในอัตราสูงจนไม่สามารถรับภาระได้ จนในที่สุดตกมาเป็นของรัฐ

7. การชักชวนด้วยวาจา (Moral Suasion)

ให้เห็นว่า การที่เอกชนเอารอดเอาเปรียบคนในสังคม เป็นสิ่งผิดหลักศีลธรรม และควรคัดค้าน และการเอาเปรียบนี้เป็นสิ่งมิชอบด้วยกฎหมาย

Comparative Economics statistics

ตัวเลขและสถิติของมูลแต่ละประเทศจะนำมาพิจารณาอันดับแรก ตามความเชื่อ
ถือมาก-น้อยของแต่ละประเทศ

- รัสเซีย : ประเทศใหญ่ เป็นประเทศปิดมานาน หลัง ค.ศ. 1930 รัสเซียได้มีการ
เปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่ โดยเฉพาะโครงสร้างทางเศรษฐกิจ (ข้อมูลต่าง ๆ
เป็นข้อมูลปิด ประเทศหลังมานเหล็ก
- เยอรมัน : เซอร์ชิล (Churchill) ตัวเลขต่าง ๆ ของความแน่นอน ตัวเลขที่ได้มาเป็น
เอกสารลับ (การขโมยมา) ได้ ค.ศ. 1941 สามารถยึดครองยูเครนได้พอที่จะ
หาตัวเลขต่าง ๆ มาศึกษาได้
- สหรัฐอเมริกา : เปิดเผยตัวเลขให้ชาวโลกรับรู้

สรุป

ปัญหาพื้นฐานเศรษฐกิจได้แก่ จะตัดสินใจทำการผลิตอะไร ที่ไหน ผลิตเป็นจำนวนเท่าใด พื้นฐานทางเศรษฐกิจแต่ละประเทศจะเหมือนกันมีความแตกต่างกันไป เป้าหมายกลไกทางเศรษฐกิจ จะทำอย่างไรจึงจะใช้ทรัพยากรที่มีอยู่เป็นไปตามประสิทธิภาพ เพื่อเกิดรายได้ที่เป็นธรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างเศรษฐกิจกระทำได้หลายวิธี อาทิเช่น การโอนกิจการเข้าเป็นของรัฐ การยึดทรัพย์สินเข้าเป็นของรัฐ การเวนคืน

แบบทดสอบความรู้

1. จงอธิบายส่วนสำคัญในการศึกษาวิเคราะห์ระบบเศรษฐกิจเปรียบเทียบ
2. ถ้าจะทำการวิเคราะห์พื้นฐานรูปแบบระบบเศรษฐกิจ จะต้องทราบปัจจัยอะไรบ้าง
3. มาตรการที่จะเปลี่ยนรูปแบบโครงสร้างเศรษฐกิจจะกระทำได้ที่วิธี

หนังสืออ่านประกอบ

Coleman, John R. Comparative Economic Systems. New York : Holt, Rinehart and Winston. Inc. 1968.
